„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ„

	За Угарску	Орбију. Црну Гору и др. стране зем.	
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. год.	К 8·50	11·50	„

Поједини бројеви стају 12 потура

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 71. У Новом Саду, у уторак 9. (22.) априла 1913. Година XXIX.

Позив на претплату.

Са 1. (14.) априлом о. г. отпочела је II. ЧЕТВРТ годишње претплате на наш лист те молимо поштоване претплатнике да обнове претплату. Целом српском народу познат је »Браников« непоколебиви српски рад одавно већ, рад, за који и »Браник« и људи око њега поднесоше велике жртве. Но никаквих жртава нисмо жалили, само да послужимо српском народу, да одржимо лист на висини, на коју је подигнут.

Кад је тамо доле на Балкану букнуо велики рат балканског савеза против Турске, одаслали смо на бојно поље нарочите ратне извештаче, што нас је такође стало огромних материјалних жртава. А ове су потенцоване великим искушењима, која смо до сад имали да издржимо, па која нам тек предстоје и која ће нашу и материјалну и моралну снагу ставити на највећу пробу.

„Браник“ се издржава једино од претплате и огласнине. Па како је ево настала II. четврт 1913. г., то молимо своје стáре претплатнике, да обнове претплату, а све добре Србе, који се до сада нису претплатили на »Браник«, молимо, да се и они претплате на наш лист, који сам себе препоручује својим радом.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину	**34 К**
на по године	**17 К**
на четврт године	**8 К 50 п**

а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата 45 К у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника“.

У Новом Саду, 5. (18.) априла 1913.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Је ли то автономија?

Рекли смо већ једном, да нерадо пишемо о нашој народно-црквеној автономији. Имали бисмо много шта о том писати, особито о том, шта је све претходило укидању наше народно-црквене автономије. Али баш у том погледу није данас време, да се о том чине неке рекриминације, нека пребацивања, па као да би ваљало давати израза некој задовољштини, што је дошло до укидања наше народно-црквене автономије, јер по оном, што је претходило: да тобож није могло друго ни доћи, него да се укине наша народно-црквена автономија, пошто онакова, као што је била та автономија, није могла тобож ни опстојати. Ми ово становиште најодлучније осуђујемо, јер би то становиште уједно у себи садржавало *одобрење укидања* наше народно-црквене автономије, односно свију оних мера, којих се државна власт послужила, да укидању наше народно-црквене автономије даде *облик, да у ствари није укинута народно-црквена автономија*, јер да је потпуно одржана у *црквеним општинама*. Али баш у том лежи бесмислица, да може бити народно-црквене автономије у црквеним општинама, а да је не буде у другим инстанцијама, које морају стајати у *органичној*, у складној свези са црквеним општинама.

С тога баш, што знамо, да се не да замислити народно-црквена автономија у општинама, а да је не буде у вишим инстанцијама, нисмо могли ни обраћати пажњу на онај поступак, којим се силне српске црквене општине разрешавале, јер знамо, да је то само доследност и допуна за укидање читаве наше народно-црквене автономије.

Најновија вест из Карловаца нам казује, да је патријарх Лукијан *Богдановић* сазвао *синод* и да је вољан заједно с епископатом ступити у додир са људима савезних народних странака, како би се наша народно-црквена автономија средила. Ми држимо, да **тај покушај не ће моћи успети.** Тај је покушај учињен у много повољнијим околностима под пок. патријархом *Георгијем Бранковићем* па није успео. Биле су у том погледу познате врло знамените конференције код некадањега министра-председника Дезидерија *Банфија* и код самога патријарха Георгија Бранковића год. 1897. и то 25. августа у Будимпешти и 27. септембра у Карловцима. Није се могло доћи до споразума, а радило се о много *мањим* стварима, него данас. Није се са наше стране могло попустити у погледу свештеничких избора за народно-црквени сабор, у погледу председништва у општинама и у погледу учешћа световњака у вишим духовним инстанцијама. Данас се пак ради о том, да се народно-црквена автономија ограничи на црквене општине.

Увек остаје оно нерешено питање у нас: да ли наша *источна црква* подноси народно-црквену автономију или не? Ми држимо, да је по примеру других автокефалних цркава у *пуном обиму* подноси и да епископални карактер наше цркве не искључује народно-црквену автономију.

Римска црква не подноси народно-црквену автономију. Па ипак и римска црква изнимице подноси црквену автономију у многим црквеним општинама.

Али да у нашој цркви, ако хоћемо да имамо автономију, *не иде*, да се та автономија *ограничи на црквене општине*, јасно је. То доказују баш ужасни примери са бесмислицама, скопчани са *највећом самовољом* у најновије доба, кад се силне црквене општине стале растеривати.

Ми на та растеривања не бисмо толику пажњу обратили, јер то растеривање је последица укидању читаве наше народно-црквене автономије. Али оно, што се онамад догодило *са учитељима у Ст. Сивцу*, превазилази сваку уобразиљу.

Та тобожња нова автономија у црквеним општинама, која треба да замењује *праву* народно-црквену автономију, хоће да се изведе са неким *управним одборима*, па *не* са онима бар, који би били *бирани*, него који би били *именовани*. Наравно, да *именовање без избора* искључује автономију. Лако је појмљиво, да бирачи у црквеним општинама *не ће у именоване* управне црквене одборе. Негде се могли саставити именовани управни црквени одбори, али негде и понајвише *никако*. У *Ст. Сивцу* није хтео *нико* од православних Срба да уђе у именовани управни црквени одбор. Па шта да се чини? Именују се *српски вероисповедни учитељи* у управни црквени одбор. Јест! Али ни ови *не ће* да се тога приме. Онда долази нешто **нечувено.** Прво се **казне** глобом ти учитељи, па онда им се обећа, да ће им се отпустити та глоба, ако се покају па уђу у управни одбор. Али они опет *не ће* да уђу. Е, онда се без зазора у званичној исправи каже, да *морају* ући, јер они као *учитељи потпадају дисциплинарној власти*. Збиља? Ваљда не дисциплинарној власти *изван учитељског делокруга*? Али званични акт свом озбиљношћу казује, да спадају под дисциплинарну власт и *изван* свога учитељског делокруга! **Је ли то автономија??!!**

Ми смо у нашој народно-црквеној автономији много што-шта доживели, па бисмо могли рећи оно: alios vidimus ventos, доживесмо многе буре. Пре *четрдесет* година био је изаслани комесар барон *Мајтењи*. Он је растерао српску автономну црквену општину у Новом Саду, те све њене закључке као неважеће мастилом измрчио. Повео је кривичну истрагу против наших првака као патрона гимназије, сада већ покојних: *Суботића, Брановачког, Новића*, па куратора: *Шевића* (оца садањега епископа бачкога), *Шилића* и других. Али барону Мајтењију није могло пасти на памет да *тера* тадашње новосадске учитеље у *„устарабарски“* одбор.

Да, *устарабари!* Данас нико не зна, шта то значи: *„устарабари“*, па се та реч баш највећма употребљава.

У тадањој нашој автономној борби неко из наше старе народне странке (име му се не зна) начини *песму*, којој је припев био: *уз тарабу*, јер они, које је Мајтењи именовао у управни црквени одбор, крили су се те ишли поред *тараба*. Ту песму је још знао у целости пок. др. *Илија Вучетић*. Данас је нико не зна.

Па оно, што пре *четрдесет година није чинио ни барон Мајтењи*, то се данас чини у тобожњој автономији црквених општина.

Где је ту та автономија? Власници рекоше: *није* укинута српска народно-црквена автономија, *ено је у црквеним општинама*. Где је та автономија, — и опет питамо — кад се *учитељи натерују, да се* **морају** *примити чланства у именованом управном црквеном одбору*! Тога до сада никада било није.

Важна српска питања.

(Разговор »Србобранова« београдског дописника М. М. са активним српским политичарима.)

Београд, 14. IV, 1913.

(Наставак.)

— Према томе: Албанија и излаз на Јадран...

— Прво је питање интернационално, друго посве економско. Да се је Албанија поделила између Србије и Грчке, ствари би другачије стајале и политичка оријентација била би друга. Али када су силе сматрале: да се не сме форсирати ова ствар и да Албанија боље штити равнотежу на Јадрану од Грчке и Србије, ми можемо посве лако да дадемо силама времена, да се увере у коликој су биле заблуди. Албанија за нас не би никако репрезентирала као терен ону вредност, коју репрезентирају богати крајеви Маћедоније. Албанија за нас имаде вредност само као терен излаза на Јадран и као обала. И боље је да не требамо ми трошити силан новац на цивилизовање и уређивање ове пусте земље. Нама је доста да добијемо гарантовани пролаз кроз њу за нашу трговину. А то ћемо добити. Албанија, у осталом, не ће се моћи дуго одржати, јер је и одвише уметно створена и јер се у њој унакрштава и одвише интереса, а да не постане јабуком раздора, и то између великих. Ми можемо да чекамо. У сваком случају ми смо најближи суседи а Арнаути су већ до сада навикли да нас респектирају и да на свој легендарни примитивски начин гледају у нама непобедиву, неисцрпну силу. А њима једино сила импонира и она их ублажује.

— Али северне границе Албаније одвише одузимају Црној Гори и Србији.

— Да, то је истина, али ако нам је бирати између пристанка на те границе и између губитка територијалне везе са Црном Гором, онда радо пристајемо на те границе. Санџак и Црна Гора је за српску политику већи добитак него што би био добитак читаве Албаније. Наравно да би било боље да је све како смо желили, али ипак имаде у злу, како видите, и доста добра и на концу можемо да се за сада и тиме задовољимо.

— За сада?

— Немојте то криво схваћати. Хоћу само да кажем, да је у политици као и у животу све само „за сада“, све је провизорно. Албанија је у тим провизорностима ипак највећа провизорност. Али политика рачуна само с оним што јест, и сада Албанија јест и с тиме рачунајмо. А, како рекох, она и Скадар је наш највећи аргуменат за придржање маћедонских области, које су нам неопходно потребне, нама и опстанку читавога савеза балканскога.

— Разумем шта хоћете да кажете: морамо имати слободне руке у питању решавања деобе територија...

— Које ће решавање ићи веома мучно и уз знатне трзавице! С тиме смо сви на чисту. Мир с Турском имао би, како сада ствари стоје, и ако се не деси што непредвидиво, да се склопи за једно осам или десетак дана, а од склапања мира за два месеца, према ранијим утаначењима, има да се реши и питање граница, иначе ствар потпада под арбитражу руског цара. Ствар је комплицирана и важна: на једној страни је жеља свију заштитних сила, потреба свију савезника и захтев озбиљности, да се савез свакако одржи и учврсти; на другој страни су разне ам-

биције и атавизми сепаратних тура и апетити; на трећој страни је правичност, животни интерес појединих савезника, поднесене жртве и стратешко-географска природност граница какове ми замишљамо; на четвртој пак први уговор о подели сфера, који Бугари тумаче као неопозив за све случајеве у питању деобе територија. Познато је шта ми тражимо. шта Бугари а шта Грци. Према нашем становишту требало би да сваки задржи од прилике оно, што је окупирао, јер би то одговарало праведности и природним интересима и равнотежи унутар савеза.

Наши интереси и грчки се покривају, јер Бугари аспирирају и на Битољ и на Солун. Њихов је апетит доиста велик, јер они држе да имају, уза све то, што с нашом помоћу и продужењем рата на заједничке трошкове добивају већи део Тракије, на који нису у толикој мери ни аспирирали ни имали права, да добију и све оне територије, на којима су последњих деценија с више или мање успеха водили безобзирну националну пропаганду. Они хоће, једном речи, да остваре читав сан свога најромантичнијег Великобугарства, тако да им још преостане једино — Цариград! Они хоће да остваре у потпуном опсегу читав идеал територијално-националнога уједињења и да уз то и на рачун оних савезиика, без којих никада не би били сами кадри да извојују победу против Турске, прошире на југозападу до крајњих граница, до којих је продирала њихова пропаганда, свој територији, поред свега тога што на истоку на рачун Турске желе да добију што више од једног наставка рата, који више није био национално уједињавајући него, обзиром на небугарско становништво Тракије, претежно завојевачки. Они од рата, којега сами никада не би могли успешно провести и за који се нису, колико је требало, ни спремили, желе да добију све националне и велик део завојевачких успеха. Грци добивају од прилике, осим нешто острва, које неће добити и становништва у Тракији, које је толико територијално одељено од Грчке, све оно на што национално имаду право. Солуном би радо добили у руке и кључ балканске трговине. Срби напротив не добивају нипошто ни национално уједињење, ни економске територијалне излазе на мора, ни добре крајеве, ни природне и обезбеђене границе на југу, ако не добију барем оно што су са необичним војним напором окупирали. Између нас и Грчке дакле може да дође до споразума и помагања према аспирацијама Бугара.

(Свршиће се.)

Међународни положај у Европи услед балканског рата.

Ми смо у последњем броју забележили, да су се јавили знаци о попуштању новчане кризе, и то у Лондону. Постоји нада, да ће се попуштање брзо осетити и у Паризу и у Берлину, па и у Аустро-Угарској. Све се то дакако тумачи као побољшање међународнога положаја, о којем су меродавни финанцијери наравно врло добро обавештени.

И у политичкоме се свету сматра, да се међународни положај поправио, па се у оптимизму тако далеко иде, да бечка »Н. Сл. Преса« пледира за демобилизацију на југу монархије.

Нема сумње, да се ни на то неће дуго чекати, али док се до тога дође, треба да се реше још нека балканска питања. Оно пак најгорљивије питање ипак као да се почело решавати. Београдска „Самоуправа“ наговештава, да ће Србија почети да повлачи војску испод Скадра, а има знакова, да ће и црногорски краљ Никола победити сам себе и прилагодити се горкоме али озбиљноме савету из Петрограда.

Балкански су се савезници споразумели начелно за одговор великим силама у питању посредовања за мир, и предаја њиховога одговора представницима великих сила очекује се сваког сахата. Из Софије јављају, да је и краљ Никола пристао на посредовање великих сила, а тиме је скадарско питање изишло из стадија опасне кризе.

Бечка штампа почиње се у великој мери бавити питањем српско-бугарскога спора о подели освојенога земљишта, но за сад је још рано о томе стварати неке комбинације. То је питање пре свега питање српских и бугарских државника, а за тим њихових политичких пријатеља; и тек ако се до споразума пријатељски не би дошло, за све евентуалности одговараће онај, који би какву незгоду директно изазвао.

Одговор савезника великим силама.

Београд, 6. априла.

Из обавештених кругова се чује, да ће се одговор великим силама у питању посредовања за мир предати сутра или прексутра.

Србија је начелно пристала на медијацију великих сила.

Софија, 6. априла.

На Србијин предлог унесена је у ноту великим силама мала редакциона промена, те се с тога предаја ноте до сутра закаснила.

Повлачење српских трупа.

Београд, 6. априла.

Владина „Самоуправа“ јавља, да је повлачење српских трупа испод Скадра почело.

Границе Албаније.

Софија, 6. априла

Посланици великих сила саопштили су министру иностраних дела границе северне и североисточне Албаније, које овако теку:

На северу граница почиње на ушћу Бојане у Јадранско Море, развија се обалом до места Горице. Одавде се развија до венца, брда, која деле Бојану од Скадрскога Језера. Тарабош припада Албанији. У близини села Зогаја, које припада Албанији, траверзира граница језеро до залива Ликени Хотис, па се даље развија границом између области племена Груда и Хота, који припадају Црној Гори, и области племена Кастрата и Климента, који припадају Албанији. Одатле остаје досадашња граница до Плава и Гусиња. Оба места припадају Црној Гори. Граница се даље развија вододелницом Дрина и Лима преко венца главнога горја. Одавде се граница развија до брда јужно од Ђаковице, која не припада Албанији, и развија се даље до белога Дрина, иде овом реком западно Призрену, а за тим границом призренског и љумског среза, те последњи припада Албанији. Одавде се развија граница венцем планине Кораба северозападно од Дибре, која не припада Албанији, оставља тај венац, и достиже Црни Дрин. Срез доњва Дибра припада Албанији, срез Црна Река је изван Албаније. Одавде се граница развија уз Дрин до села Лукова, па се развија главним горским ланцем између Дрина и Шкумбе, и у околини села Лина достиже обалу Охридскога језера.

Чариковљева мисија.

Петроград, 6. априла.

Бивши амбасадор *Чариков* путује у Софију. Чује се, да носи царево ручно писмо краљу Фердинанду.

Софија, 6. априла.

Говори се, да је Чариков већ стигао у Београд, да утиче на Србе, како би одржали уговор са Бугарима.

(Чариков је један од главних творца балканскога савеза, и он на Балкан долази свакако за то, да утиче на споразум између Срба и Бугара. Ур. „Бр.“)

Седамдесетогодишњица једнога заслужног директора.

»Сећајте се својих учитеља!«

(*Ап. Павле, Јевр. 13, 7.*).

Као што смо сазнали, навршио је 21. марта (3. априла) о. г. пуних 70 год. живота умировљени много заслужни и дугогодишњи професор и директор срп. вел. гимназије карловачке г. Васа *Вујић*. Такав леп век сматра се увек, а особито у нашем добу као знак велике Божје милости и у редовима оних људи, који су свој живот провели и у много лакшем звању и занимању, него што је трудно звање једнога наставника у средњој школи, а особито онако вредна и савесна наставника, какав беше близу 40 год. директор Васа Вујић. Па кад му је воља Божја даровала ту међу средњошколским професорима рећу срећу, да још и духом и телом свеж доживи тај лепи век, — нека нам његова позната скромност не замери, што ћемо у овој реткој, а угодној прилици освежити захвалну успомену на њега у његових многих пријатеља и штовалаца, а особито у његових многобројних ђака, који су у току скоро четири деценије расејани по свима крајевима Српства, те који ће се и овом приликом са задовољством и захвалношћу сетити оних многих заслуга, које је професор и директор В. Вујић за образовање и васпитање толиких генерација карловачких гимназиста па и богослова стекао. Знам да се његови бивши ђаци и данас радо сећају оне преданости и вештине, с којом је негдашњи професор и директор Вујић упознавао српске ђаке са старим класичним грчким и латинским језиком, и са коликом вољом се трудио, да како описани историјски патриотизам и хероизам, тако и естетске па и етичке лепоте латинских и грчких класика — а особито *песника* — што боље својим ђацима предочи и разјасни, сравњујући их са сличним класичним местима у српским нар. песмама. А за такав успешан посао тражи се и темељно познавање старих класичних језика и дубоко проучавање српских народних песама и свију оних лепота, што их оне у себи скривају. Са истим успехом предавао је он и философску Пропедевтику, па је у области философије писао и лепе расправе, које своју трајну вредност имају.

Но исто тако захвално сетиће га се и многи данашњи свештеници, — некадашњи слушаоци карловачке Богословије, — у којој је г. Вујић леп низ година предавао новозаветни грчки језик и потребне делове црквене књижевности уз то. Сећамо се и данас, с колико воље и разумевања је сравњивао при превађању Св. Писма конструкције и фразе грчкога текста са црквенословенском редакцијом, трудећи се да поједина важнија места Св. Писма својим слушаоцима и са језичког гледишта, па често — као свршени богослов — и стварно протумачи. А такав исти труд и вољу показивао је и при превађању и тумачењу одабраних места из најважнијих списа св. отаца и учитеља хришћанске цркве, која у себи садрже сву висину и дубљину људске мудрости, која је озарена божанском светлошћу хришћанства.

Јест, директор В. Вујић био је ваљано спреман, вредан и савестан наставник, који је својим великим и солидним знањем много користио образовању својих ученика. Али он се није у своме научном образовању задовољавао само са својом струком и спремом из оних предмета, које је редовно предавао. Његова љубав према науци била је толика, да га је и у часовима тако потребног му одмора везивала за приватан рад и лично усавршавање и у ономе, што му није у струку и дужност спадало. У часовима, који су му за одмор преостајали, он је изучавао *француски* и *енглески* језик и својом чврстом вољом и великим трудом достигао је у томе толики успех, да је кадар не само белетристичка дела и лакшу лектиру, него и философске списе француских и енглеских писаца тачно разумети. По себи се разуме, да му је знање тих језика отворило богате ризнице грандиозне француске и енглеске литературе, чијим делима је своје знање и образовање знатно проширио и обогатио. — Уопће може се рећи, да је директор Вујић и своју стручну професорску спрему и цело своје богато знање уопће једино својим великим трудом и неуморном вредноћом стекао. Чини се, да је он добро запазио и схватио ону класичну изреку старе римске мудрости: „*Nitere cum studio, si vis aliquando nitere*“ (Труди се марљиво, ако хоћеш једном да светлиш (да се одликујеш). А тиме је на себи показао поучан и живи пример српској омладини, шта може да постигне у научној спреми богодани таленат, кад се удружи са озбиљним радом и великом вредноћом.

Као наставник и старешина био је својим ученицима прави отац, који се са њима опходио већ по својој урођеној доброти очинском благошћу, но која је вазда била спојена са потребним старешинским авторитетом и озбиљним држањем тако, да су га ђаци као свога искреног пријатеља волели, али и респектовали. — Као директор био је са звога лепога понашања и колегијалнога такта и искрености од својих професорских другова вазда поштован и цењен, па је у њих и најлепшу успомену оставио. — Ради тих својих лепих својстава и заслуга по своме умировљењу одликован је избором за члана гимназијског патроната у Ср. Карловцима, у коме својству и данас на корист гимназије и својих професорских другова дела.

Можда ће нам позната ретка скромност г. директора Вујића и замерити, што ма и оволико о њему јавно рекосмо; јер он би по својој повучености канда највољео, да је његов 70-ти рођен-дан прошао без икакве јавне манифестације. Но ми смо готови, да евентуални прекор због тога примимо са некадашњом ђачком послушношћу, тешећи се уверењем: да смо у данашњем добу, где је тако мало захвалности и признања у свету, извршили акт дужнога пијетета према своме врсном учитељу и заслужном дугогодишњем просветном трудбенику. Стога нека прими ове искрене редове, као незнатни део оне награде, коју му за његове заслуге дугујемо. Па поздрављајући га и у вечерњим данима његова трудног и за српску просвету плодоноснога живота, кличемо му од срца: *хвала*! на свему ономе, чиме је толике српске ђачке генерације задужио, са жељом: да га Бог чила, здрава и задовољна поживи до крајњих граница људскога века као светао узор млађим нараштајима!

Proponamus laudanda, invenietur imitator. (Seneca).

Бивши ученик.

Рат на Балканском Полуострву.

Док међународна блокадна ескадра парадира дуж црногорске обале, спремају се Црногорци, да зададу последњи удар Скадру. Услед међународних заплета Србија је морала обуставити ратне операције своје војске под Скадром, али ће, по једној цетињској вести, *Србија продати Црној Гори све своје топове*, које је довукла под Скадар, пошто их сада због блокаде и онако не може однети преко Солуна натраг у Србију. Врховно заповедништво над опсадном војском опет је преузео бригадир сердар Јанко *Вукотић*, како Србија не би имала с Европом неприлика, ако би српски генерал *Бојовић* и даље остао главни заповедник војске, која опседава Скадар.

Српски топови остају пред Скадром.

Загреб, 7. (20.) априла.

Од свог нарочитог извештача са Цетиња има „Србобран“ телеграм, да се у добро упућеним цетињским круговима чује, да ће црногорска влада затражити од србијанске, да јој ова *врода све топове*, који се сада налазе пред Скадром. Пошто је због блокаде немогуће сада, топове преносити натраг у Солун, а Црна Гора уверава, да и иначе мора своју недовољну артиљерију обновити, држи се поуздано, да ће Србија на овај посао пристати. Пред Скадром има сада свега **78** србијанских топова, и то 4 опсадна, 18 хаубица, 48 пољских и брдских и 8 од оних, који су од Турака отети.

О подели освојеног земљишта.

Београд, 7. (20.) априла.

(Извештај „Србобранова“ дописника г. Милана Марјановића.) Према подацима које сам добио из стручних кругова, опсег територије, коју би у новоосвојеним крајевима д биле поједине савезне државе, ово је: Када би Србија задржала све оно, што је окупирала заједно с Албанијом, добила би 52.000 кв. километара, Бугарска 52.000 кв. километара, Црна Гора 8.000 кв. километара, Грчка, када би добила и сва острва која тражи, добила би 45.000 кв. километара. Према томе би нова Бугарска била већа од Србије за 43.000 кв. километара, јер је до сада била два пут већа од Србије. Але ако се одбије Албанија, која ће обасизати обло 30.000 километара, онда остаје Србији само 39.000 километара, а Бугарској од онога што је она данас окупирала, 52.000 километара.

Бугарска у том случају, који је данас реалан, има за 13.000 клм. више окупираног терена, који јој безусловно остаје. Према томе проширена Бугарска била би од проширене Србије већа за 61.000 клм. Србија би наиме имала укупно 87.000 клм. а Бугарска 148.000 клм. Али када би Србија морала да одступи Бугарској све оно што ова од ње тражи, онда би Србији остало од читаве окупационе зоне само 28.000 клм., а Бугарска би добила 62.000 клм., тако да би Бугарска онда имала свега 158.000 клм., а Србија свега 76.000 клм. Заједно и са Црном Гором имала би Србија око 86.000 клм.

Ако са уважи да је у овом рату Бугарска у првом почетку бацила на бојно поље 240.000 а Србија 260 000 бораца, онда се најбоље види несаразмер.

Како Бугари благодаре Србима.

Београд, 7. (20.) априла.

(*Извештај истог дописника.*) На захтев бугарске управе железница српска је влада *без примедбе* **исплатила пола милијона динара за трошкове преважања српских трупа, које су ишле под Једрене и које се враћају из Једрена; за ратни материјал и топове**, који су тамо преважани, па *чак и за 1000 коња и 26.000 кабаница*, које је од Србије у почетку рата **тражила и добила Бугарска** за своју војску.

Ово је све исплаћено *на основу бугарскога рачуна*, који на тај начин потврђује појединости те српске помоћи **чак и у оделу.**

(Колика ли је бугарска перфидија. — Ур. „Бр.“)

---

†

Др. Живко Богдан.

Тек што се побусао гроб дра Васе Јакшића, а стиже нам јуче, у недељу тужни глас, да се отворио у Вел. Кикинди нов српски гроб, да прими у своја недра другу одличну и заслужну снагу тога највећег овостраног српског места, да нам за увек скрије са лица земље *дра Живка Богдана.*

Није давно било, кад су оба ова првака Вел. Кикинде ишла једном стазом дневне политике и друштвеног живота и подупирали се у развоју национјоналних интереса према државној струји, која све јаче потискиваше остатке некадање снаге и српских права у бившем вел.-кикиндском диштрикту. Но кад се приметило, да та струја све жешћом снагом наваљује, да збрише и последњи траг српског духа у том језгру банатског Српства, раздвојише се ова два јунака. Др. Живко Богдан заложио се свим својим искуством и знањем, да очува колико је дуже могуће Вел. Кикинди и њеној јакој српској околини национјонални тип и да српском живљу тамо осигура надмоћ према туђинској навали, која је све више стешњавала круг српског рада. На ту цел је жртвовао свој независан положај као адвокат, чија је канцеларија после пок. дра Мајинског и дра Топонарског на најбољем гласу стајала, и примио се градоначеоничког звања у Вел. Кикинди са врло скромном наградом за оно доба. Чим је добио у руке политичку власт, радио је на томе, да варошка управа добије самосталнији положај према жупанији и подигне село на уређен магистрат. У таком положају спровео је калдрмисање пијаце и две главне улице, подигао нову зграду за варошку кућу, завео електрично осветљење у вароши, исушио Штеванчеву Бару, која је у сред вароши кужила смрадом и болешћу живаљ вел. кикиндски, ископао многе дубоке артеске бунаре по свим варошким крајевима, основао Привредну Банку, која данас ужива највише поверење од свију тамошњих новчаних завода, улепшао варошки парк »Плантаж«, на варошком земљишту »Галади« подигао угледан виноград и воћњак, од куда народ добија бесплатно и по врло умереној цени каламке за своје винограде и баште. За сваку вероисповедну школу одредио је засебне школске баште, у којима се деца уче неговати и облагороћивати воће и цвеће. За сваку вероисповест подигао је варошком потпором нове школске зграде, које одговарају хигијенским и педагошким принципима. Помогао је и радио, да се подигне Народни (српски) Дом, у коме се приређују јавне забаве, села и позоришне представе. Издао је варошку субвенцију свим вероисповедним школама, српском православном забавишту и српском народном позоришту. У опште радио је и својим упливом потпомагао све народне институције и таким радом стекао и уживао велико поштовање и углед код васколиког грађанства и зато и нова млађа народна струја, коју је повео пок. др. Васа Јакшић, није могла да сузбије његову моћ и његов утецај на јавне народне послове, па ни онда, кад је стао на »умерније« поље скоро суспендоване српске народно-црквене автономије, јер је народ веровао у његову добру вољу, у његово родољубиво срце.

Својим умешним понашањем, својим нарочитим погледима на данашње прилике знао је стећи поверења и код меродавних личности у жупанији и држави, те је тако многу добру и српску ствар протурио, која би иначе поред данашњих околности пропала. Такав његов рад донео му је и посланички мандат у турско-бечејском срезу, а са тог места и племићски наслов: »од Тисахеђеша«.

И са тако лепог положаја није престао мислити о народним жељама и потребама. Болела га је суспензија српске народно-црквене автономије, за коју је говорио да је дошла без његова знања, те зато је и гледао да се што пре санира. Он је први сазвао у Будимпешти последњу конференцију Срба земаљских посланика из Угарске, Хрватске и Славоније, која је депутативно предстала кр. уг. министру-председнику дру Лукачу и тражила, да се што пре поврати редовно стање у нашој народно-црквеној автономији, и бојимо се, да ће његовом смрћу ова акција застати, или бар да се не ће решити онако повољно, како бисмо желели и како би ишло у прилог добро схваћеним интересима народно-црквене автономије.

Још као млађи човек учествовао је у нашим народно-црквеним автономним пословима, те је на народно-црквеним саборима од г. 1890. и 1892. као члан клуба српске народне слободоумне странке ревносно вршио свој посланички мандат.

Свакако, дакле, можемо жалити за животом дра Живка Богдана, који је био искрен пријатељ своме народу и који му је на свој начин многа добра учинио.

Др. Живко Богдан родио се у Тиса-Хиђошу, најближем и чисто српском месту до Вел. Кикинде. Кад су он и брат му Марко одрасли и постали своји господари, он као адвокат, а овај као трговац, пресели им се из Хиђоша и онда обудовљени им отац Лаза, добар, честит и имућан ратар. Др. Живко ожењио се из угледне велико-кикиндске породице дра Јована Петровића, лечника, и супруге му Нине рођ. Кенђелац, бивше доживотне заслужне председнице најстарије овостране Добротворне Задруге Српкиња. Изродио је са својом пок. супругом Јулчиком четир кћери и једног сина; од кћери су три срећно удате, а син је још ђак. Најстарија му је кћи била овде у Новом Саду кроз две године учитељица на срп. вишој девојачкој школи.

Др. Живко Богдан је поболевао већ од дужег времена, али се ипак држао на ногама и радио. Јуче у недељу ипак нас је изненадила вест, да је после кратког боловања 7. (20.) априла у Будимпешти у кругу своје деце у 60. години живота заменио овај свет бољим. Сутра, у уторак 9. (22.) априла пренашају се земни остатци његови у Вел. Кикинду и тамо ће се после подне предати матери земљи,

Нека је вечан спомен нашем пријатељу дру Живку Богдану!

НОВИ САД, 8. априла 1913.

— **Кога све прогоне у Далмацији и Хрватској!** У Аустрији унутрашња политика место да пође на боље, иде све на горе. Шта раде ти меродавни политичари? Мисле ли они, или спавају? Зар су они заборавили своју огромну одговорност према интересима монархије? Кад ће се тргнути? Кад ће начинити правилан и одлучан потез? Кад ће престати да се играју са грађанским слободама?

Слушамо све жалосније ствари...

Сад из *Дубровника* јављају, да је тамошњи **државни тужилац** др. *Кроња* **суспендован** по налогу министарства правде у Бечу. Суспендован је с тога, што по његовоме уверењу није имао разлога, да оптужи ц. кр. јавног бележника Љубомира маркиза *Бону*, који је *држао* у варошкоме позоришту *свечан говор у славу победи оружја балканских савезника;* др. Кроња је остао доследан својем уверењу.

Има и других значајних и фаталних суспензија.

Министарство просвете у Бечу телеграфски је наредило, да се суспендује *директор* дубровачке препарандије *Крилетић*, који је *спевао песму о балканским победама*, песму, која се на све стране пева.

У Аустрији се више ни певати не сме!

Цес. кр. **судбени већник** у Дубровнику Иво пл. *Гризогоно* прочитао је на једној свечаности *пригодну песму у славу победи балканскога оружја*, па је дисциплинарно *осуђен* на премештај.

Суспендован је и др. Никола *Ђуричић-Биорац*, краљ. **јавни бележник** у Доњем Михољцу (Славонија), и то на шест месеци. Не знамо тачно, зашто је суспендован, али знамо, да је то човек исправан и добар Србин. Само се по себи онда каже, зашто је суспендован.

И тако се у нашој држави прогоне већ и кр. јавни бележници, судије па чак и државни тужиоци само зато, што се усуђују бити добри Хрвати и Срби те имају симпатија за славна јуначка дела своје балканске браће, и, на послетку, што ти врсни и поштени људи не ће да играју онако, како им свира фрула са бечкога Балплаца.

— **Сјајна победа народне свести у Загребу.** У четвртак и у петак одржани су у Загребу избори за варошко представништво у I и II. изборништву. Победиле су листе праваша и хрватско-српске коалиције, које су странке и овом приликом спој азумно радиле те су зато и *победиле* мађаронско-кућевласничко-франковачко-гостионичарску листу.

Значајно је, да је и прво изборништво највиших чиновника и вриласта, до којих најтеже допиру валови народнога расположења, *одлучно одбило* све јурише разних спекуланата и туђинских уливица, који су и даље хтели да жаре и пале по загребачкој општини, као што су радили до г. 1910., кад је народна свест оборила клику Исе Крпљавога и ставила на чело Загребу као градоначеоника честитога архитекта Јанка *Хољца.*

Ови избори су добра поука оним мрачним меморандистима, који су на онако подао начин уверавали мунговску владу у Будимпешти, да је у Хрватској „учинак новца још увек свемогућ“. За те мрачне типове може бити, да новац има онакав „учинак“, али за *народ* у Хрватској нема. То су јасно показали ови градски избори у Загребу, којих исход радосно и топло поздрављамо, као што ће их поздравити сва поштена словенска штампа.

Политички преглед.

— **Политички положај у Чешкој.** Председник савеза немачких странака др. *Урбан* дао је оставку, јер налази, да влада сувише излази на сусрет Чесима. Немци већ прете, да ће отпочети најжешћу опозицију против владе, ако се влада покаже у језичком питању предусретљива према Чесима.

Министар-председник гр. *Штирк* саветује се о том, како би се чешки земаљски сабор могао оспособити за рад.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 8. априла 1913.

— **Ред богослужења страсне и светле седмице.** *На Велики Уторак* у 11 сати пређеосвећена литургија (поји гимназијски кор.) *На Велики Четвртак* у $^1/_2$10 звони први пут на литургију; а у 6 сати у вече клепа први пут на бденије. *На Велики Петак* у 10 сати клепа на царске часове; у $^1/_2$3 сата по подне на вечерње, а у 7 сати на плач Матере Божје. *На Велику Суботу* клепа у $^1/_2$3 сата изјутра први пут на јутрење, а у 1 сат по подне звони први пут на литургију. *На први дан Воскресенија* звони у $^1/_2$3 сата изјутра на јутрење, у $^1/_2$10 сати пре подне звони први пут на литургију у саборној свето-ђурђевској цркви; а у $^1/_2$4 сата по подне на вечерње. *На други дан Воскресенија* звони на јутрење у 5 сати; у $^1/_2$10 сати пре подне звони први пут на литургију у саборној свето-ђурђевској цркви; а на вечерње у $^1/_2$4 сата. На трећи дан литургија са јутрењем у 6 сати.

— **Други сталан мост у Новом Саду.** Годинама се већ отеже питање сталног моста за пешачки и колски промет између Новога Сада и Петроварадина. Ишле су горе силне депутације и мољакале, али су увек тешене обећањима: »проучићемо ствар“. И на том би можда о остало те бисмо и даље кубурили с овим понтонским мостом, да сада не придођоше и *стратегијски* разлози. Па благодарећи овима, добићемо, ако Бог да, сталан мост за пешачки и колски промет на Дунаву између наше вароши и Петроварадина. Наиме, кр. уг. министарство трговине је решило, да ће *приступити градњи* тога

моста. Радови ће се око градње вршити форсираном снагом, тако, да би мост имао бити готов крајем 1914. године. Тиме ће се испунити давнашња жеља и Новосађана и Сремаца.

НОВИЈЕ.

Марошвашархељ, 7. априла. Народни посланик Золтан *Деши* држао је овде говор, у коме је известио бираче о свом посланичком раду и о политичком положају у Угарској. Деши је **најжешће напао мунговску владу** Лукачеву и њену мамелучку већину. Чланове те већине назвао је Деши **помахниталим нитковима**, одбио је сваки покушај приближења влади и захтевао је, да се распишу нови саборски избори.

После Дешија говорио је гроф Алберт *Апоњи* и затражио је, нека влада именује оне опозицијоне посланике, који су за време избора од владе тобож добили новаца за свој избор.

Софија, 7. априла. Краљевска породица вратила се из Једрена овамо.

Цариград, 7. априла. Принц *Сабах Един*, кога су хтели да ухапсе због учешћа у последњој завери против младотурске владавине, побегао је.

ТЕЛЕГРАМИ
УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Лукач у Бечу.

Беч, 8. априла. Угарски министар-председник *Лукач* свршио је овде јуче пре подне званичне послове, конферисао је с командантом ратне марине адмиралом Хаузом, а у подне је отишао краљу на аудијенцију, где је остао до скоро 2 с. по подне. После подне је Лукач примио одељног предстојника у заједничком министарству финансија Лауша Талоција, а данас ће Лукач већати са аустријским и заједничким министрима. Данас, кад буде готов, иде Лукач с породицом на Семеринг.

Русија против концесије Немачкој.

Цариград, 8. априла. Русија је код Порте уложила *протест* против тога, што је Турска дала Немачкој концесију за градњу железничке пруге Ангора — Ширас (у Малој Азији).

Италијанац убијен у Турској.

Рим, 8. априла. Италијанац Јовани Спедија нађен је убијен у околини Адане (у турској Јерменској).

Рат на Балкану.

— Против морског гусара „Хамидије". — Грчки предлог Порти за отпуст заробљеника. — Откуп источних железница у бившој европској Турској. — Изјава краља Николе. —

Порт-Сајид, 8. априла. Овамо је стигло више грчких убојних бродова, који имају да спрече нове нападе „Хамидијине" на грчку транспортну флоту.

Цариград, 8. априла. Грчка је предложила Порти, да се уз посредовање Немачке отпочну шиљати кући турски војници, који се налазе као ратни заробљеници у Грчкој. Услов је, да ти турски војници не смеду учествовати и даљим војним операцијама.

Беч, 8. априла. Зготовљен је уговор о купу источних железница. Купује их једна аустријска банковна конзорција.

Праг, 8. априла. Познати српски новинар и окружни начелник у Драчу Иван *Иваниħ* је телеграфски интервјуисао краља Николу, и о томе телеграфише чешкоме листу „Narodní Politika" са Крфа ово:

— Јуче сам телеграфски интервјуисао црногорскога краља Николу. Краљ Никола ми је о поноћи одговорио: **Црна Гора просто не ће да чује о некој новчаној накнади за Скадар**, против којега се даље бори. Сматра вести о накнади за измишљене у намери, да се увреди Црна Гора, која је спремна поднети сваку жртву, да дође до свога циља: добивања Скадра.

Погубљени бандити.

Париз, 8. априла. Јутрос су *погубљени* на гилотини автомобилски разбојници Суди, Калмен и Моњé.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчиħ.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

Изашла је из штампе друга свеска ратних српских народних песама:

БОЈ НА ЈЕДРЕНУ

са 8 ратних слика, на лепој сатинираној хартији, на 8-ни формату, 32 стр. Цена је 20 пот. Препродавци добијају у поцене т. ј. за 10 пот. ком. ако поруче најмање 20 ком. књига за готов новац. Једну и мање од 20 комада књ. ћемо само ономе послати ко нам за исту новац у напред пошаље (може и у маркама) и дода 10—20 потура за поштарину. Поруџбине се само за готов новац и уз поузеће (per Nachname) извршују а упућују се на издавача: **Мара П. Крстоношиħ, Н. Сад (Ujvidék) Gyik u. 2. B.**
146 1—3

116. бр. 1913.

ВАШАРСКА ОБЈАВА.

Са овим се од стране политичке општине **Карлова** објављује, да је под бр. 84716. IV. 912. високом наредбом краљ. министарства трговине недељни вашар како за марву тако и за еспап (робу) сваке среде дозвољен.

Из оних општина, у којима не влада зараза, може се сваковрсна марва уз прописани марвени лист дотеривати.

У кола упрегнути коњи могу само уз прописан пасош на пијацу пуштени бити.

У **Карлову**, 15. априла 1913. год.

Белиħ (М. П.) **Бошан**
кнез. 143 1-3 бележник.

Српска православна црквена општина у Ст. Бановцима н/Д.

Објава.

Према решењу црквр. одбора од 31. марта 1913. бр. 15. и одобрења архид. Конзисторије од 4. (17.) априла 1913. бр. К. II. 1458. през. ex 1913., расписује се дражба на мањак за изведење радња око позлаћивања, декорисања и сликања овдашње парохијалне цркве са прорачунаном свотом од К. 5.896·30

Позлаћивање се има извести са правим златом (Ducatengold), а декорисање у српско-византском стилу, с тога сваки, који жели ове радње преузети, има пре дражбе своје скице предложити.

Дражбоваħе се усмено или писмено. Сваки дражбоватељ у име вадиума има да положи 5% од прорачунане своте, а досталац надопуњује на 10%, дочим писмене понуде са 5% вадиумом имају се председнику предати најкасније 15. (28.) априла 1913.

Трошковник може се видети сваким даном од 8—12 и од 2—6 сати.

Усмена дражба бити ће 16. (29.) априла 1913. у месној школи у 9 сати до подне.

Одбор себи придржава право, да једну понуду према својој увиђавности прихвати без обзира на исход дражбе.

У **Ст. Бановцима н/Д.** 5. (18.) априла 1913.

Милан Вукасовиħ Кузман Прерадовиħ
перовођа. 145 1-1 председник.

Адвокатску
канцеларију
пок. дра Васе Јакшића

примио је и даље је води у Великој Кикинди у истој кући

Др. Жарко Јакшиħ
адвокат

Истој канцеларији потребан је одмах један 141 3—4

адвокатски кандидат

у првом реду Србин. Моле се понуде са тачном ознаком спреме, досадашњег рада и захтева, што пре.

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО

„Русанда"
У МЕЛЕНЦИМА

(Торонталска жупанија) — у јужној Угарској

Отворено је од 1. (14) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотине, хроничну ревму, Скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису у стању биле никакове лековите масти излечити, — нарочито Psorias и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток**, и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље**, Caries, Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернационална купатила. **Са успехом** лечи **застарели луес.** — Станови се састоје из четири модерно удешена **хотела са 74 собе, Курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк**, са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на расположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде"** 132 7 100

ТРАЖИМ МЕСТО

за инкасанта, надзорника, портира или благајника. Ступити могу одмах.

Говорим српски, мађарски, немачки и енглески. Потребну кауцију могу да положим. Обратити се на администрацију овога листа. 140 3—3

БЛАГОДАТНА УСТАНОВА
У НОВОМ САДУ.

ПРВО ТЕМИШВАРСКО ЧУВАРСКО И СИГУРНОСНО ПРЕДУЗЕЋЕ (HOLLÓ UTCZA 1. SZ.) ТЕЛЕФОН БР. 154. ::: ТЕЛЕФОН БР. 154.

И овде у Новом Саду хоће ово предузеће да оснује сличноимену установу, која је удешена по иноземном узору и већ годинама у Темишвару, Араду, Н. Араду, Липи, Великом Сентмиклушу, Жомбољу, Вршцу, Решицабањи, Богшанбањи, Белој Цркви и Оравицабањи, — где је ово предузеће већ уведено — и до сада успешно ради на потпуно задовољство широке публике и уз интензивнију потпору власти. — Може се за сигурно узети, да ће и грађанство вароши Новога Сада поступити по примеру осталих, горе споменутих вароши те подвиг овог предузећа многобројним пристанком потпомоћи и тиме унапредити прилике јавне сигурности на земљишту целе вароши. — Предузећу је главни смер, да путем наоружаних људи, који су непорочне прошлости, а служили су војску, узме у ноћно чување: зграде, етаблисмане, творнице, складишта (магацине), дућане и т. д., а толико је модерно, да употребљава изврсно научене (дресиране), правога немачког одгоја полицајске псе, који су се већ до сада у више и то замршених случајева показали, да ваљају. — Предузеће моли поштовану публику, да му се с поверењем обрати те да му се што више њих прикључе, како би оно своје деловање могло вршити општије и раширеније. — Поближа објашњења радо дају намештеници тога предузећа, који сада бораве у нашој вароши (Уставска улица бр. 20.) — Ово предузеће из моралног и материјалног општег интереса препоручујемо у пажњу и заузимање наших читалаца.
135 3—3

Слано Купатило
У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

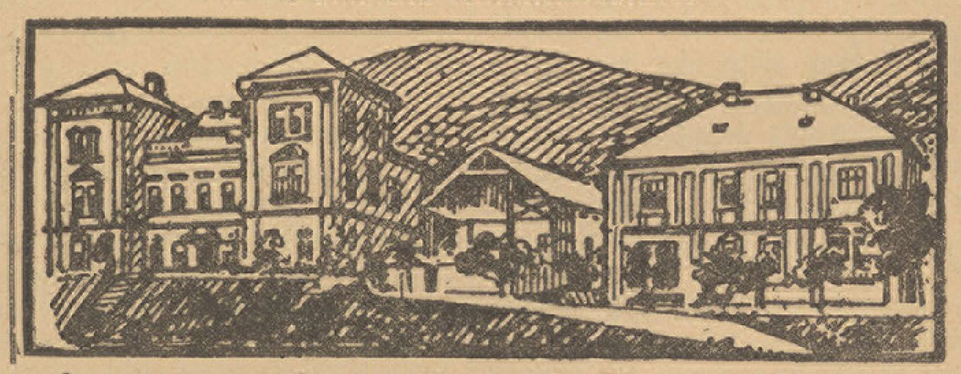

отворено од 1. маја до 1. октобра.

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу сви у облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 4 К; лепу пространу новосаграђену

рестаурацију са добрим јелима и пићем,

сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје

46 52—150 **ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.**

Власник и издавалац: Деон. друштво Браник. Парна штампарија д. д. Браника у Н Саду.